

קול קורא למענק מחקר שיהווה תשתית להקמת מרכז מצוינות לאומי בתחום מחלות הריאה התעסוקתיות

מבוא

מחלות ריאה תעסוקתיות: מחלות הריאה התעסוקתיות/ סביבתיות, כוללות, בין היתר, אסתמה תעסוקתית, פנאומוקוניוזיס, שאיפות מגרות, COPD, hypersensitivity pneumonitis, bronchiolitis, obliterans, סרטן ריאות ומזותליומה. מדובר במחלות מורכבות, שכיחות באופן יחסי הדורשות מענה מקצועי רב תחומי. החשיבות בעיסוק בתחום מחלות הריאה התעסוקתיות, נובעת בין השאר מכך שתיאורטית הן ניתנות למניעה באופן מלא באמצעות בקורות חשיפה מתאימות ומעקב רפואי.

במטרה לקדם בנייתו של מרכז מצוינות לאומי, יתמוך קול קורא זה במענק מחקר שיהווה את הבסיס להתחלתי להקמת מרכז מצוינות לאומי בתחום מחלות הריאה התעסוקתיות.

מרכז זה יכלול, בין היתר את המאפיינים הבאים:

מרפאת ריאות תעסוקתית: אחד המודלים המוצעים, כדי לתת מענה מיטבי לאוכלוסיית חולים החשודים כסובלים ממחלות ריאה תעסוקתיות, הוא מרפאת מחלות ריאות תעסוקתית אינטרדיסציפלינרית. מרפאה כזו דורשת מומחיות קלינית מיוחדת, יכולות אבחון מקיפות, פרוטוקולי הערכת חשיפה מפורטים ומשאבים מתאימים לפענוח בדיקות מעבדה ודימות.

דרישות קליניות מרכזיות: מניעה, זיהוי, אבחון, טיפול בהפרעות ריאות תעסוקתיות/סביבתיות, יכולת להעריך השפעה של מחלות ריאה והטיפול בהן על בריאות העובדים וכושר עבודתם. המלצה על הגבלות והתאמות בעבודה הן במחלות ריאות תעסוקתיות והן במחלות ריאה לא-תעסוקתיות. מרכז שלישוני למקרים הדורשים בירור מעמיק כאשר היסטוריית החשיפה, ההדמיה והבדיקות אינן עקביות או כאשר יש חשד לחשיפות חריגות או חדשות.

יכולות בדיקה מיוחדות: בדיקות אימונולוגיות לאבחון hypersensitivity pneumonitis או אלרגיה ממקור תעסוקתי, בדיקת תגר שאיפה ספציפי (SIC) לאישור מקור לאסתמה הקשורה לעבודה, BelPT בשאלה של מחלת בריליום. יכולות לבדיקת רקמת ריאה באמצעות טכניקות מיוחדות כגון מיקרוסקופיית שדה בהיר, מיקרוסקופיית אור מקוטב וצביעות היסטולוגיות מיוחדות, שיטות מתקדמות לאפיון חלקיקים כגון מיקרוסקופיית אלקטרונית/ספקטרוסקופיה לאבחון פנאומוקוניוזיס. שיטות להערכת תפקוד ריאה במרפאה ובשטח ובדיקות אבחנתיות מתקדמות נוספות. בדיקות לאישור ציוד מיגון נשימתי מותאם לחשיפות צפופות במקום העבודה, דרישות המאמץ וסוג ההגנה הנשימתית הנדרש. יכולת להערכת חשיפה תעסוקתית/ סביבתית: ובכלל זה איסוף היסטוריית חשיפה מפורטת להערכת חשיפות במקצועות מסוימים והערכת חשיפה למסרטנים נשימתיים. זיהוי תהליכי עבודה בסיכון גבוה בשיתוף פעולה עם גהותנים תעסוקתיים.

הערכת קשר סיבתי אפשרי בין חשיפה תעסוקתית לתחלואה: מרכז לכתיבת חוות דעת מורכבות בשאלות פיצוי עובדים או למטרות משפטיות.

מחקר: הובלת מחקרים על עומס, מניעה וטיפול במחלות ריאות תעסוקתיות, ניטור בריאות לאוכלוסיות עובדים בסיכון גבוה, חקירת סיכוני נשימה תעסוקתיים מתפתחים ודפוסי חשיפה חדשים, הערכת תרומת חשיפות במקום העבודה למחלות שלעיתים מסווגות בטעות כאידיופטיות, כגון פיברוזיס ריאתי ומחלות גרנולומטוטיות.

בנוסף יהווה מרכז אקדמי ייחודי להכשרת קלינאים וחוקרים ברפואה תעסוקתית וסביבתית, ובו יבוצעו מחקרים ויינתנו שירותים קליניים מקצועיים, חומרים חינוכיים כגון פיתוח והפצה של חומרי לימוד ופרוטוקולים קליניים ברפואת ריאות תעסוקתית.

קול קורא

הסכום הכולל לחלוקה יעמוד על 250,000 ₪. יוענק מענק יחיד, למשך שנה, לכתיבת מחקר שייצור תשתית שתאפשר הקמת מרכז מצוינות לאומי במחלות הריאה התעסוקתיות.

רכיבי המחקר המוצעים כוללים:

- הערכת האוכלוסייה הרלבנטית לטיפול במרכז, פיזור הגיאוגרפי והבעיות הרפואיות המאפיינות אותה.
- דרישות תקינה, הרכב מקצועי, ומתקנים הנדרשים לצורך הקמת מרכז כאמור וכן שירותי העזר הנדרשים לפעילותו כחלק מן המוסד הרפואי בו יקום.
- דרישות מבחינת ציוד ייחודי, הכשרת צוות ויועצים חיצוניים נדרשים לצורך פעילות המרכז.
- הערכה כלכלית של עלות הקמה ואחזקה של מרכז מצוינות כאמור, לאור כל הגורמים המוזכרים לעיל.
- כתיבת מסמך יישומי מסכם ובו תכנית מדורגת להקמת מרכז מצוינות כאמור.

זכאות

חוקרים וקלינאים כגון רופאים/ות מומחים ברפואת ריאות וברפואה תעסוקתית (שילוב של שני תחומי המומחיות נדרש) מבתי חולים, מרפאות, מעבדות ומוסדות מחקר אקדמיים וציבוריים המוכרים בארץ. לצורך כתיבת הרכיב הכלכלי במחקר, נדרשת מעורבות כלכלן בעל ניסיון בתחום כלכלת הבריאות.

הגשת בקשות

יש להגיש את הבקשות בטופס האלקטרוני על פי ההנחיות:

https://www.gov.il/BlobFolder/service/research-grant-application/he/subjects_Health-research_instructions_electronic.pdf

הבקשה תוגש על גבי התבנית המצורפת.

יש לבחור בקול הקורא: "מרפאת ריאה תעסוקתית". כמו כן, יש לשלוח עותק חתום של הבקשה בדואר כפי שמפורט בהנחיות.

את הבקשות יש להגיש עד לתאריך ה-11.11.2026 בשעה 12:00.

בנוסף, יש לשלוח את החומר מודפס וחתום על ידי רשות המחקר אל: לשכת המזכיר הראשי, רח' ירמיהו 39, ת.ד. 1176, ירושלים 9101002.

על חתמת הדואר לשאת תאריך שאינו מאוחר מ-18.11.2026

תהליך השיפוט

בשלב הראשון תתבצע בדיקת תקינות הבקשות. בקשות שלא תוגשנה על פי הכללים לא תועברנה לשיפוט. לאחר מכן יתבצע סינון לקביעת מידת ההתאמה לקול הקורא. רק בקשות המתאימות לקול הקורא תועברנה לשיפוט. השיפוט יבוצע על ידי ועדת שיפוט ייעודית שתוקם לצורך זה ותכלול חוקרים ומומחים בתחומי ההגשה.

לשכת המדען וועדת השיפוט רשאיות לדחות בקשה בכל אחד משלבי השיפוט השונים מנימוקים מדעיים או אדמיניסטרטיביים או על בסיס של חוסר התאמה לקול הקורא. בשלב הבקשות המקדימות לא יינתנו למגשים נימוקי דחייה. ועדת השיפוט תקבע את ההצעה המתאימה ביותר לדרישות הקול הקורא, שתזכה במענק.

בשאלות ניתן לפנות לגב' שטערנא כהן: sterna.cohen1@moh.gov.il ולפרופ' עירית אלון irit.allon@moh.gov.il

קריטריונים

הבקשות תוערכנה על פי הקריטריונים הבאים:
התאמה לקול הקורא, מומחיות כותבי ההצעה, תכנית הפעולה (Implementation potential) ופוטנציאל (Impact).